

היה שלום, ר' מנחם

ר' מנחם היה איש חם, נוח לכריות. הייתה בו תמימות וטוהר לב. פעמים רבות אמרנו זה לזה: שלום ר' מנחם; שלום ר' אהרן. היום זו דרכו האחרונה, ואומר אני את השלום האחרון: שלום לך ידידי הטוב ר' מנחם ● דברי ההספד של הנשיא בדימוס ברק בהלוויה

אהרן ברק

נשיא בית המשפט העליון בדימוס

ר' מנחם היה אדם ליברלי. הוא תרם תרומה חשובה לערכיה של ישראל כמדינה דמוקרטית. פסיקתו בעניין מעצר עד תום ההליכים, במאסר אזרחי (שהיווה גם חלק מהדוקטורט שלו) ובשוויון לנשים העמיקה את זכויות האדם לחירות ולשוויון. עיקר תרומתו התרכז כמובן בערכיה של ישראל כמדינה יהודית. מחקריו במשפט העברי שיקפו את ההתמודדות של הקהילות היהודיות בחייהן פנימה וביחסיהן עם השלטונות. התמודדות זו נועדה ליתן פתרון לבעיות

דרך ארוכה הלכנו יחדיו, ר' מנחם (כך כיניתי) ור' אהרן (כך כונתי על ידו). הייתי תלמידו בתרגיל על דיני משפחה בפקולטה למשפטים בירושלים. כמתמחה במשרד המשפטים עזרתי לו בהכנת תיקים שבהם הופיע בבית המשפט העליון (בענייני משפחה). יחד היינו מורים בפקולטה למשפטים. את דרכנו הארוכה ביותר עשינו זה לצד זה, בבית המשפט העליון: 15 שנים של חברות טובה מזה ושל חילוקי דעות מזה.

מקור השראה ראשי וראשון

"כאשר הפנייה אל מערכת משפטית אחרת אינה אלא כאל מקור של השראה בלבד, ועל בית המשפט לבור דרכו מנין תבוא לו השי- ראה זו, יזקק הוא, בראש וראשונה, לעקרונות המשפט העברי, כמקור ראשי וראשון במעלה, למען הנחותו בפתרונה של הבעיה העומדת לפניו... הפנייה למערכת המשפט העברי כמקור השראה ראשי וראשון במעלה לפרשנותו של המשפט הישראלי, כאשר פנייה זו נעשית בעיון הראוי והזהירות הדרושה, לפי צורכי השעה וענייניו של החוק, תעניק למשפט הישראלי שורשים היסטוריים משלו, ותפתח סינתזה זו שבין מערכת המשפט העברית לבין מערכת משפטה של המדינה היהודית".
(ד"ר 13/80 הנדלס נ' בנק קופת עם)

נאמן למקור

ציטוטים נבחרים מהפסיקה

מנחם אלון

אי ההסכמה
בינינו התמקדה
בשניים: ראשית
בשאלות
מתודולוגיות,
מתי ניתן לפנות
למורשת ישראל
או למשפט
העברי. שנית
בשאלות של
משקל הערכים
היהודיים
במכלול ערכיה
של ישראל

מנחם אלון (יושב, שלישי משמאל) ושופטי בית המשפט העליון על הגג של המבנה הישן במגרש הרוסים, 1992

לוקת עניינית, ללא השפעה על יחסי הידידות בינינו. ר' מנחם היה איש חם, נוח לבריות. היו בו תמימות וטוהר לב. נעים היה להיות בחברתו. עם פרישתו הקדיש את עצמו לפיתוח המשפט העברי ולהוראתו בארץ ובעולם.

פעמים רבות אמרנו זה לזה: שלום ר' מנחם; שלום ר' אהרן. היום זו דרכו האחרונה, ואומר אני את השלום האחרון: שלום לך ידידי הטוב ר' מנחם. תהא נשמתך צרורה בצרור החיים.

השעה. מכאן העושר של ההלכה מזה והאקטואליות שלה מזה. כל אלה שימשו בידו בהבנת ערכיה של ישראל כמדינה יהודית, וביחס בינם לבין ערכיה הדמוקרטיים. יחס זה חייב, להשקפתו, סינתזה והרמוניה. בכך הסכמנו, והלכנו יד ביד. אי ההסכמה בינינו התמקדה בשניים: ראשית בשאלות מתודולוגיות, מתי ניתן לפנות למורשת ישראל או למשפט העברי. שנית בשאלות של משקל, כלומר מהו משקל הערכים היהודיים במכלול ערכיה של ישראל. הייתה זו מח-

מאסר חייב ללא דיון משפטי? בלתי רצוי ופסול

"הקבלה... בין צווי המאסר לצווי ההבאה לאו הקבלה היא... אין כל קשר ודמיון בגופם ובמהותם של שני סוגי הצווים, ולא זו בלבד, אלא צו ההבאה לשם דיון שיפוטי נכון ורצוי הוא, ומאסר החייב ללא דיון משפטי בלתי רצוי ופסול הוא. מאסרו של החייב – מבלי שהוזמן לפני כן להופיע לפני יושב-ראש ההוצאה לפועל – עד למשך 72 שעות, אין בינו לבין צו הבאה ולא כלום... כליאתו של אדם מאחורי סורג ובריח, ללא הסמכה מפורשת בחוק, ולו לדקה אחת, דינה כדין שלילת חירות לשעה אחת, ל-72 שעות, ולכל תקופה שהיא".

(בג"ץ 5304/92 פר"ח סיוע לנפגעי חוקים נ' שר המשפטים)

פסילת אישה מנימוק הלכתי? לא נימוק יפה

"גם אילו מבחינה הלכתית אישה אינה יכולה לכהן בגוף כזה (דבר שלדעת רבים וגדולים אינו כן, כפי שנעמוד על כך להלן), אין נימוק זה יפה בבואנו לדון בהרכבו של גוף מינהלי, שכי-שורי חבריו צריך שיוכרעו לפי החוק והפסיקה של המערכת המשפטית הכללית, ועל-פי אלה בלבד. ואין צריך לומר, והדבר מובן מאלי, שפסילתה של העותרת מלהיכלל במועצה דתית אינה באה להגן עליה באשר היא אישה, ואשר-על-כן פסילה זו היא אבחנה בלתי רלוואנטית להיותה אישה, ויש בה משום הפליה פסולה".

(בג"ץ 153/87 לאה שקדיאל נ' השר לענייני דתות)